

Perheoikeudelliset palvelut 2022

Perheoikeudellisten sopimusten määrä pienentynyt – syynä lakimuutokset ja lasten määrän väheneminen

PÄÄLÖYDÖKSET

- Isyys vahvistettiin 20 614 lapselle.
- Ennen lapsen syntymää tehtyjä isyyden tunnustamisia oli 86 prosenttia isyyden vahvistamisista.
- Oikeusgeneettisiä isyystutkimuksia tehtiin 1 419.

Sopimuksia vahvistettiin seuraavasti:

- Lapsen huollosta 6 375
- Asumisesta 12 053
- Tapaamisoikeudesta 14 012
- Elatusavusta 44 951.

Perheoikeudellisten sopimusten määrä on puolittunut vuodesta 2018 vuoteen 2022. Lasku on ollut suurinta lapsen huolloista tehdyissä sopimuksissa, joiden määrä on vähentynyt neljännekseen (-79 %). Vuoden 2019 lakimuutoksen¹ seurauksena yhteishuolto alkaa nykyisin oletuksena, jos vanhemmuus on tunnustettu jo raskausaikana. Myös muiden perheoikeudellisten sopimusten määrä on vähentynyt, mutta maltillisemmin. Tilastoon sisällytetään vain sosiaalitoimen vahvistamat sopimukset – vanhemmat voivat sopia lasten huollosta, asumisesta ja tapaamisesta myös keskenään.

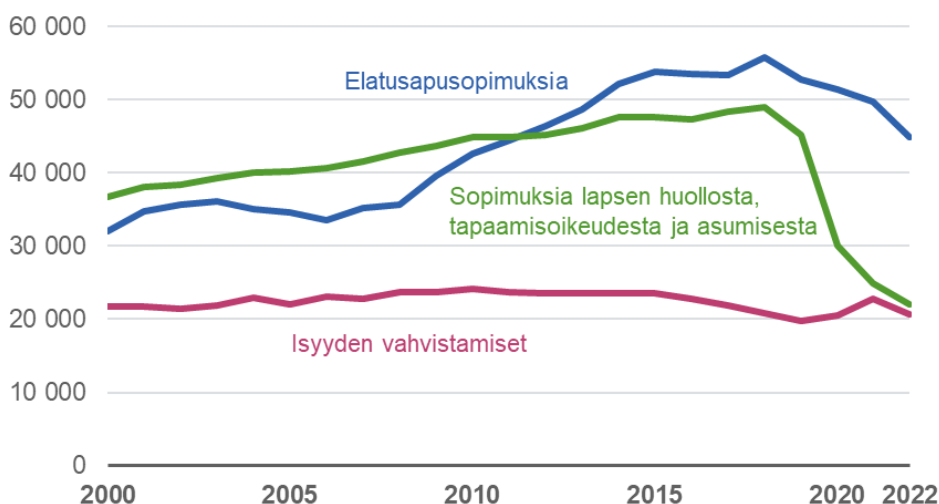
Lakimuutosten lisäksi lasten määrän väheneminen vaikuttaa sopimusten määrään. Alle 18-vuotiaiden lasten määrä väheni vuodesta 2021 yhden prosentin, mutta syntyneiden lasten määrä 9 prosenttia. Moni sopimustyyppi onkin vähentynyt vuodesta 2021 noin kymmenen prosenttia, vaikka sopimuksia tehdäänkin kaikenikäisille lapsille, eikä vain vastasyntyneille.

Vanhemmuus vahvistetaan erikseen, mikäli syntyvän lapsen vanhemmat eivät ole avioliitossa. Vuonna 2022 isyys vahvistettiin 20 614 lapselle. Isyys tunnustettiin entistä useammin ennen lapsen syntymää ja vain 13 prosentissa lapsen syntymän jälkeen. Äitiys vahvistettiin hedelmöityshoitoon suostumisen perusteella 190 lapselle. Tuomioistuini vahvisti isyyden 34 lapselle vuonna 2022. Kokonaan isyys jäi vahvistamatta noin 1 200 lapselle.

Elatusapusopimuksia vahvistettiin vuonna 2022 yhteensä 44 951. Sopimusten määrä on vähentynyt 10 prosenttia vuodesta 2021 ja 19 prosenttia vuodesta 2018. Yleisin suuruusluokka, johon sopimuksia vahvistettiin, oli 168–235 euroa (7 637 sopimusta). Elatusavun euromäärä jätettiin kokonaan vahvistamatta 20 160 sopimuksessa. Elatusapusopimus vahvistetaan nollassi esim. tilanteessa, jossa elatuskyky jää alle Kelan maksaman elatus-tuen. Nolla-sopimusten osuus on kasvanut vuodesta 2018 noin 10 prosenttiyksikköä.

Tilaston ja tiedonkeruun nimi on muuttunut. Tilaston aiempi nimi oli Lapsen elatus ja huolto sekä vanhemmuuden selvittäminen -tilasto. Tilaston tiedot kerätään hyvinvointialueilta, Digi ja väestötietovirastolta sekä THL:n oikeuskemiatyösköistä.

Kuvio 1. Perheoikeudelliset sopimukset sekä vahvistetut isyydet, 2000–2022

Martta Forsell

etunimi.sukunimi@thl.fi

Anne Forss

etunimi.sukunimi@thl.fi

Suomen virallinen tilasto

¹ [Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983](#)

På svenska

Huvudresultaten publiceras på svenska på webbplatsen thl.fi och i publikationsarkivet julkari.fi.

In English

The main results are published in English on the thl.fi website and in the Julkari.fi archive.

Sisällysluettelo

Vanhemmuuden vahvistaminen.....	3
Isyyden tunnustaminen ja vahvistaminen	3
Äitiyden tunnustaminen ja vahvistaminen.....	4
Vanhemmuuden selvittämiset.....	4
Sopimukset lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta	5
Olosuhdeselvitykset.....	7
Vahvistetut elatusapusopimukset	7
Käsitteet ja määritelmät.....	10
Laatuseloste (SVT)	12

Vanhemmuuden vahvistaminen

Vanhemmuuslaki (775/2022)² säätelee isyyden ja äitiyden (vanhemmuus) toteamista, vahvistamista ja kumoamista. Äitiys voidaan todeta synnyttämisen perusteella ja isyys avioliiton perusteella. Muissa tapauksissa vanhemmuus erikseen vahvistetaan Digi- ja väestötietovirastossa (DVV) tai tuomioistuimen päätöksellä.

Isyyden tunnustaminen ja vahvistaminen

Puolelle (51 %) vuonna 2022 syntyneistä todettiin isyys avioliiton perusteella. Tunnustamisen perusteella tai tuomioistuimen päätöksellä vahvistettiin 20 614 (46 %) avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isyys. Isyys jäi vahvistamatta noin 3 prosentille (noin 1 200) syntyneistä lapsista. Lasten määrä on arvioitu vuonna 2022 syntyneiden lasten määrän ja vahvistettujen isyyksien, eikä yksittäisten lapsien tietojen perusteella. (Taulukko 1)

Taulukko 1. Isyyden selvittäminen ja vahvistaminen, lkm 2017–2022.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Syntyneitä lapsia	50 321	47 577	45 613	46 463	49 594	44 951
Avioliiton ulkopuolella syntyneet	22 555	21 225	20 723	21 439	23 669	21 850
<i>Avioliiton ulkopuolella syntyneet, %</i>	<i>44,8</i>	<i>44,6</i>	<i>45,4</i>	<i>46,1</i>	<i>47,7</i>	<i>48,6</i>
Lapsia, joiden isyys vahvistettu	21 842	20 795	19 839	20 472	22 735	20 614
<i>Isyys vahvistettu avioliiton ulkopuolella syntyneille, %</i>	<i>96,8</i>	<i>98,0</i>	<i>95,7</i>	<i>95,5</i>	<i>96,1</i>	<i>94,3</i>
Tunnustamisen perusteella vahvistetut isyydet	21 797	20 738	19 783	20 423	22 689	20 580
<i>Tunnustamisten osuus vahvistamisista, %</i>	<i>99,8</i>	<i>99,7</i>	<i>99,7</i>	<i>99,8</i>	<i>99,8</i>	<i>99,8</i>

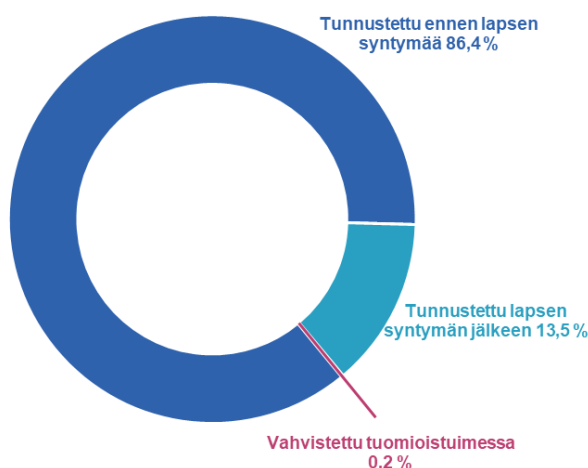
Lähes kaikki isyydet vahvistettiin tunnustamisen perusteella. Lastenvalvojien kanteiden pohjalta vahvistettiin 34 isyyttä tuomioistuimissa. Isyyden on voinut tunnustaa ennen lapsen syntymää vuodesta 2016. Tätä mahdollisuutta käytettiin 86 prosentissa vahvistetuista isyyksistä. (Kuvio 2)

Isyyden tunnustaminen ja vahvistaminen

Isyys voidaan tunnustaa ennen lapsen syntymää äitiysneuvolassa tai lastenvalvojalla. Lapsen syntymän jälkeen isyyden tunnustamisen vastaanottaa yleensä lastenvalvoja.

Isyyden vahvistamisella tarkoitetaan prosessia, jossa vahvistetaan lapselle isä. Isyys voidaan vahvistaa joko tunnustamisen perusteella Digi- ja väestötietovirastossa tai isyyden vahvistamista koskevan oikeudenkäynnin seurauksena tuomioistuimen päätöksellä.

Kuvio 2. Isyyden tunnustamisten ja tuomioistuimissa vahvistettujen isyyksien osuudet kaikista vahvistetuista isyyksistä, 2022.

² Vanhemmuuslaki tuli voimaan 1.1.2023. Vuonna 2022 voimassa olivat erilliset [isyyslaki 11/2015](#) ja [äitiyslaki 253/2018](#).

Äitiyden tunnustaminen ja vahvistaminen

Äitiys voidaan tunnustaa ennen lapsen syntymää äitiysneuvolassa tai lastenvalvojalla. Tunnustaminen on mahdollista, mikäli hedelmöityshoidosta esitetään hedelmöityshoitoklinikan antama todistus ja suostumus hedelmöityshoittoon on annettu 1.4.2019 jälkeen.

Äitiyden vahvistaminen. Lapsen synnyttäneen äidin lisäksi myös hedelmöityshoittoon suostumuksen antanut nainen voidaan vahvistaa lapsen äidiksi Digi- ja väestötietoviraston tai tuomioistuimen päätöksellä.

Äitiyden tunnustaminen ja vahvistaminen

Lapselle on voitu vahvistaa toinen äiti hedelmöityshoittoon suostumisen perusteella 2019. Äitiyden ennen lapsen syntymää tunnusti 176 äitiä ja lapsen syntymän jälkeen 14 äitiä vuonna 2022.

Taulukko 2. Äitiyden vahvistamiset, 2020–2022.

	2020	2021	2022
Yhteensä	128	165	190
näistä tunnustettu			
Ennen syntymää	111	155	176
Syntymän jälkeen	17	10	14

Lähde: Digi- ja väestötietovirasto.

Vanhemmuuden selvittämiset

Vanhemmuuden selvittämisen tarkoituksena on hankkia sellaisia tietoja, joiden nojalla lapselle voidaan vahvistaa tai todentaa isä tai toinen äiti.

Taulukko 3. Vanhemmuuden selvittäminen ja vahvistaminen.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lapsia, joiden isyys vahvistettu	21 842	20 795	19 839	20 472	22 735	20 614
Tunnustamisen perusteella (DVV:n vahvistamat)	21 797	20 738	19 783	20 423	22 689	20 580
- lapsen syntymää edeltävät tunnustamiset	17 023	16 709	16 329	16 899	18 887	17 805
- lapsen syntymän jälkeiset tunnustamiset	4 774	4 029	3 454	3 524	3 802	2 775
Tuomioistuimen vahvistamia	45	57	56	49	46	34
Lapsen syntymää edeltävien isyyden tunnustamisten peruuttamiset / kiistämiset	11	16	17	16	25	7
Isyyden selvittäminen keskeytetty	847	771	567	390	453	470
Isyyden selvittämiset lapsille, jotka syntyneet avioliiton aikana ja vanhemmat pyytäneet isyyden selvittämistä 6 kk kuluessa lapsen syntymästä	41	55	50	50	41	40

Isyyden tunnustaja on voinut peruuttaa ennen lapsen syntymää annetun tunnustamisen viimeistään 30. päivänä lapsen syntymästä. Tunnustamisia on peruutettu vuosittain hyvin vähän, vuonna 2022 peruutettiin 7 tunnustamista. Tunnustamisen peruuttamisen mahdollisuus lapsen syntymän jälkeen on poistunut vanhemmuuslain myötä.

Isyyden selvittäminen keskeytettiin vuonna 2022 yhteensä 470 tapauksessa. Avioliiton aikana syntyneen lapsen vanhemmat pyysivät isyyden selvittämistä kuuden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä 40 lapsen osalta.

Oikeusgeneettisiä isyystutkimuksia tehtiin vuonna 2022 lastenvalvojan tilauksesta yhteensä 1 419. Isyystutkimusten määrä on viime vuosina vastannut noin 3 prosenttia syntyneiden lasten määrästä.

Taulukko 4. Lastenvalvojen tilaamat oikeusgeneettiset isyystutkimukset, lkm 2017–2022.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Koko maa	1 618	1 612	1 563	1 643	1 588	1 419

Lähde: THL:n oikeuskemiyksikkö.

Taulukko 5. Lastenvalvojien tilaamat oikeusgeneettiset isyystutkimukset hyvinvointialueittain*, lkm 2021-2022.

	2021	2022
Koko maa	1 588	1 419
Etelä-Karjala	24	21
Etelä-Pohjanmaa	51	45
Etelä-Savo	31	17
Helsingin kaupunki	252	254
Itä-Uusimaa**	14	17
Kainuu	15	14
Kanta-Häme	40	34
Keski-Pohjanmaa	8	10
Keski-Suomi	64	56
Keski-Uusimaa ja Vantaa-Kerava	219	187
Kymenlaakso	41	31
Lappi	48	48
Länsi-Uusimaa	132	128
Pirkanmaa	186	177
Pohjanmaa	30	23
Pohjois-Karjala	40	28
Pohjois-Pohjanmaa	83	71
Pohjois-Savo	45	54
Päijät-Häme**	57	45
Satakunta	63	43
Varsinais-Suomi	138	113
Ahvenanmaa	7	3

Lähde: THL:n oikeuskemiyksikkö.

* Perheoikeudellisten palveluiden järjestämisvastuu on ollut 2021–2022 kunnilla ja kuntayhtymillä, eikä hyvinvointialueilla.

** Myrskylän ja Pukkilan tiedot sisältyvät Päijät-Hämeen tietoihin, vaikka ne kuuluvat Itä-Uusimaahan.

Sopimukset lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta

Lapsen vanhemmat voivat tehdä sopimuksen lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta joko suullisesti tai kirjallisesti. Jotta sopimus olisi täytäntöönpanokelpoinen, tulee sen olla kirjallisesti laadittu ja sosiaalitoimen vahvistama. Vain kirjallisesti tehdyt ja sosiaalitoimen vahvistamat sopimukset tilastoidaan. Huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta voidaan sopia samassa sopimuksessa tai sopia vain esim. tapaamisoikeudesta. Taulukossa 6 on mukana kaikki kirjallisesti tehdyt sopimukset.

Taulukko 6. Sosiaalitoimen vahvistamia sopimuksia lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta yhteensä, lkm 2017–2022.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Yhteensä	48 419	49 043	45 181	30 102	24 870	22 037
näistä						
Uusia sopimuksia	38 551	38 478	35 752	22 162	17 328	15 724
Muutettu tuomioistuimen päätöstä	420	512	461	426	454	414
Muutettu sosiaalitoimen vahvistamaa sopimusta	9 448	10 053	8 968	7 514	7 088	5 896

Sopimusten määrä on vähentynyt merkittävästi 1.12.2019 voimaan tulleen lakimuutoksen³ seurauksena. Nykyisin vanhemmuuden ennen lapsen syntymää tunnustaneesta vanhemmasta tulee automaattisesti myös lapsen huoltaja sen jälkeen, kun Digi- ja väestötietovirasto on vahvistanut vanhemmuuden. Aiemmin näissä tilanteissa tuli tehdä erillinen sopimusta yhteishuollosta.

Sopimusten määrä on vähentynyt vuodesta 2018 seuraavasti:

- Huolto sopimusten määrä neljännekseen (-79 %)
- Tapaamisoikeussopimusten määrä puolittunut (-46 %)
- Asumissopimusten määrä puolittunut (-41 %)

Lakimuutoksen jälkeiset käytännöt kuitenkin vaikuttavat vakiintuneen huolto- ja tapaamisoikeussopimusten määrien osalta – näissä sopimusten määrän väheneminen vuoteen 2021 verrattuna oli lähes sama kuin syntyneiden lasten määrän väheneminen (-9 %).

Sen sijaan asumissopimusten osalta vuoden 2019 lakimuutoksilla ei ollut yhtä selvää vaikutusta ja sopimusten määrä onkin vähentynyt huomattavasti nimenomaan edellisestä vuodesta. Lapsen asumista vain toisen vanhemman luona koskevien sopimusten määrä on vähentynyt vuonna 2022 edelliseen vuoteen verrattuna 31 prosenttia ja vuoroasumissopimusten 19 prosenttia. (Taulukko 7). Tiedonkeruuseen muutettiin asumissopimuksia koskevia kysymyksiä siten, että tietoja ei enää eritelty sukupuolen mukaan. Lisäksi vuoroasumisen tilastointia muutettiin. Muutoksen johdosta tietoja ei voi pitää täysin luettavina. (Katso lisää laatuselosteen ”Vuoden 2022 erityiskysymykset”)

Kuntien sosiaalitoimi vahvisti 6 375 sopimusta lapsen huollosta vuonna 2022. Määrä väheni edelliseen vuoteen verrattuna (-12 %), mutta vain hieman enemmän kuin syntyneiden lasten määrä väheni (-9 %). (Taulukko 7)

Huoltosopimuksista 76 prosentissa (4 817 sopimusta) sovittiin yhteinen huolto molemmille vanhemmille ja 24 prosentissa yksin toiselle vanhemmalle (1 558 sopimusta). Osuudet vastasivat vuoden 2021 tasoa. (Taulukko 7)

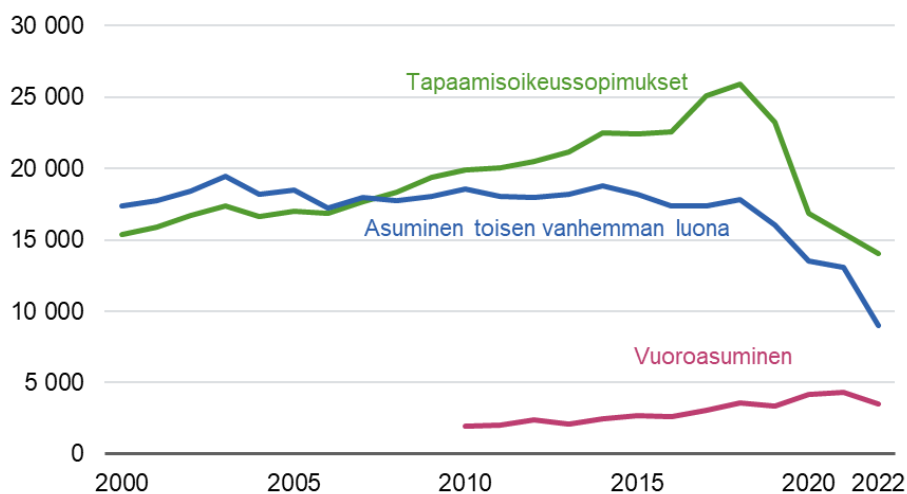
Vuonna 2022 tapaamisoikeussopimusten määrä väheni 9 prosenttia vuoteen 2021 verrattuna eli saman verran kuin syntyneiden lasten määrä. (Taulukko 7)

Taulukko 7. Sosiaalitoimen vahvistamia sopimuksia lapsen asumisesta, tapaamisoikeudesta ja huollosta, lkm 2017–2022.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Asuminen vain toisen vanhemman luona	17 412	17 796	16 040	13 537	13 092	8 994
Vuoroasuminen molempien vanhempien luona	3 106 ⁴	3 562 ⁴	3 330 ⁴	4 146	4 331	3 509
Tapaamisoikeus	25 106	25 920	23 222	16 848	15 477	14 012
Lapsen huolto yhteensä	29 452	29 727	27 214	13 288	7 278	6 375
näistä						
- Huollosta yksin toiselle vanhemmalle	2 094	2 041	1 889	1 792	1 646	1 558
- Yhteisestä huollosta molemmille vanhemmille	27 358	27 686	25 325	11 496	5 632	4 817

³ [Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983](#)

⁴ Tämän lisäksi on sovittu asumisesta (lapsen oltava kirjoilla yhdessä osoitteessa 30.11.2019 saakka.

Kuvio 3. Sosiaalitoimen vahvistamat sopimukset asumisesta ja tapaamisoikeudesta 2000–2022**Elatusapusopimus**

Elatusapusopimuksella sovitaan lapsen elatukseen maksettavan elatusavun määrästä ja suorittamistavasta. Sopimuksella turvataan lapsen elatus, jos vanhempi ei muulla tavoin huolehdi lapsen elatuksesta taikka jos lapsi ei pysyvästi asu vanhempansa luona. Sopimus vahvistetaan joko kunnan sosiaalitoimessa tai tuomioistuimen päätöksellä.

Yksinhuoltajavanhemman tai molempien vanhempien lisäksi 450 lapsella on oheishuoltaja. Lapsen huoltajana on vain oheishuoltaja 65 lapsella. Oheishuoltajan luona asui 111 lasta vuonna 2022. Vuoroin äidin ja oheishuoltajan luona asui 11 lasta ja yksi lapsi asui vuoroin isän ja oheishuoltajan luona. Oheishuoltaja on henkilö, joka on vanhemman tai vanhempien ohella lapsen huoltaja.

Taulukko 8. Sopimukset oheishuoltajuudesta, lkm 2020–2022.

	2020	2021	2022
Lapsella on oheishuoltaja vanhemman / vanhempien lisäksi	517	486	450
Lapsella on pelkästään oheishuoltaja	94	65	65
Lapsi asuu oheishuoltajan / oheishuoltajien luona	99	106	111
Vuoroasuminen:			
Äidin / oheishuoltajan luona	8	18	11
Isän / oheishuoltajan luona	1	2	1
Vanhempien / oheishuoltajan luona	0	0	3

Lähde: Digi- ja väestötietovirasto

Olosuhdeselvitykset

Valtaosa vanhemmista sopii keskenään lapsen asumiseen, huoltoon ja tapaamiseen liittyvistä asioista. Ristiriitatilanteissa käräjäoikeus pyytää tarvittaessa sosiaaliviranomaiselta selvityksen perheen tilanteesta. Sosiaaliviranomaisen lausunto (olosuhdeselvitys) sisältää kertomuksen esim. kotikäynneistä ja lapsen mielipiteen selvittämisestä. Tällaisia selvityksiä tehtiin vuonna 2022 yhteensä 1 168. Selvitysten määrä on pysynyt tasaisena 2000-luvun. Kukin selvitys lasketaan mukaan vain kerran, vaikka kaksi kuntaa olisi osallistunut selvityksen tekoon.

Vahvistetut elatusapusopimukset

Kuntien sosiaalitoimi vahvisti vuonna 2022 yhteensä 44 951 elatusapusopimusta. Sopimusten määrä väheni edelliseen vuoteen verrattuna 9 prosenttia, joka vastaa syntyneiden lasten määrän vähennystä. Vuodesta 2018 sopimusten määrä on vähentynyt neljänneksen (-19 %). Koko maassa sopimukset koskivat 4,4 prosenttia alle 18-vuotiaista.

Elatusapusopimus

Elatusapusopimuksella sovitaan lapsen elatukseen maksettavan elatusavun määrästä ja suorittamistavasta. Sopimuksella turvataan lapsen elatus, jos vanhempi ei muulla tavoin huolehdi lapsen elatuksesta taikka jos lapsi ei pysyvästi asu vanhempansa luona. Sopimus vahvistetaan joko kunnan sosiaalitoimessa tai tuomioistuimen päätöksellä.

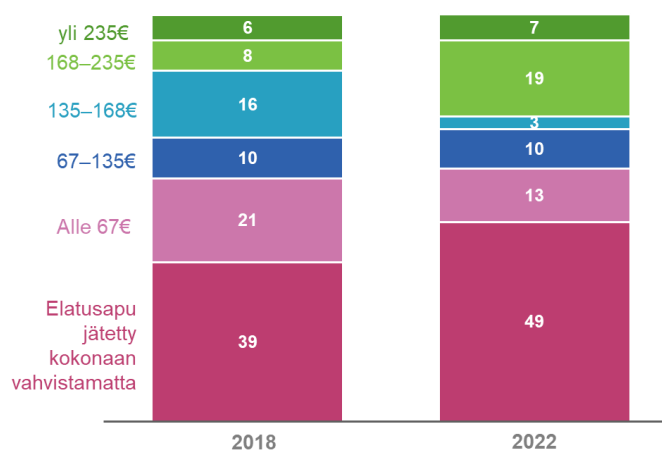
Taulukko 9. Sosiaalitoimen vahvistamia elatusapusopimuksia, lkm 2017–2022.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Yhteensä	53 379	55 785	52 745	51 357	49 656	44 951
%-osuus alle 18-vuoti- aista	5,0 %	5,3 %	5,0 %	4,9 %	4,8 %	4,4 %
Näistä euromäärää on muutettu	10 977	11 066	10 552	10 615	9 876	8 736
näistä						
- alennettu	7 790	7 875	7 498	8 077	7 309	6 312
	71 %	71 %	71 %	76 %	74 %	72 %
- korotettu	3 187	3 191	3 054	2 538	2 567	2 424
	29 %	29 %	29 %	24 %	26 %	28 %

Kaikista vuoden 2022 aikana vahvistetuista elatusapusopimuksista 19 prosentissa muutettiin aiemmin tehtyä sopimusta (taulukko 9). Yleisimmin sopimuksen muutoksen syynä oli elatusavun alentaminen (72 % tapauksista).

Euromäärä jätettiin vahvistamatta 49 prosentissa elatusapusopimuksista (20 160 sopimusta). Syynä oli esim. elatusvelvollisen puutteellinen elatuskyky. Vuodesta 2018 näiden sopimusten osuus on noussut 10 prosenttiyksikköä. Vahvistettujen sopimusten euromäärät ovat nousseet vuodesta 2018. Yleisin suuruusluokka, johon sopimuksia vahvistettiin, oli 168–235 euroa (7 637 sopimusta). (Kuvio 4, taulukko 10).

Kuvio 4. Vahvistetut elatusapusopimukset, euromääräisten sopimusten osuudet vuodesta 2018 vuoteen 2022.

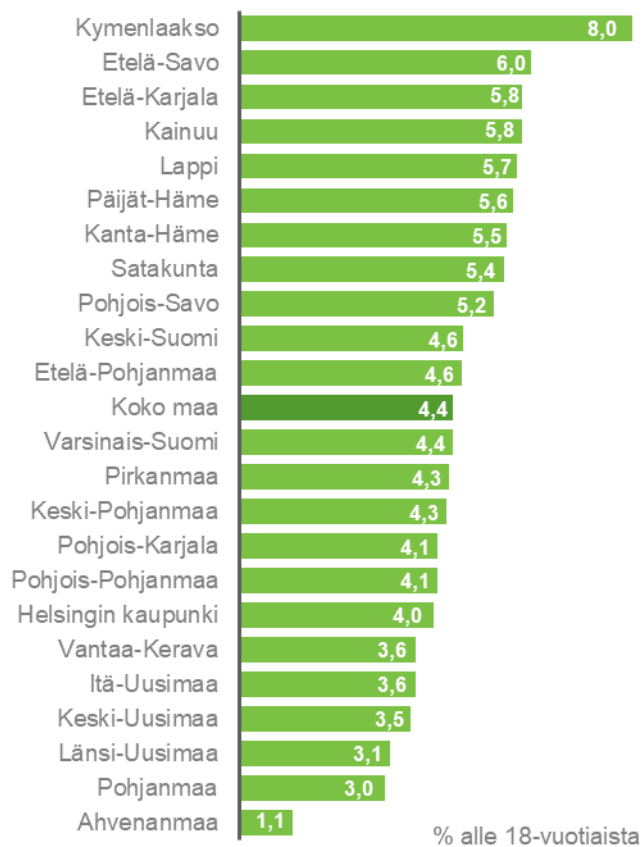

Taulukko 10. Elatusapusopimukset vuoden viimeisen elatusavun euromäärän mukaan euroa/kk/lapsi, lkm 2017–2022.

	2017	%	2018	%	2019	%	2020	%	2021	%	2022	%
Alle 67,28 eur	10 597	21,7	10 415	20,6	8 687	18,2	8 547	18,4	7 522	16,7	5 364	13,1
67,28–100,90 eur	4 076	8,4	4 039	8,0	3 831	8,0	3 706	8,0	3 262	7,2	2 993	7,3
100,91–134,54 eur	1 100	2,3	1 067	2,1	1 053	2,2	959	2,1	977	2,2	974	2,4
134,55–168,18 eur	7 532	15,4	8 216	16,3	7 472	15,7	6 131	13,2	5 815	12,9	1 299	3,2
168,19–235,45 eur	3 695	7,6	3 856	7,6	3 657	7,7	3 478	7,5	3 521	7,8	7 637	18,6
235,46–302,73 eur	2 091	4,3	2 030	4,0	2 031	4,3	1 647	3,5	1 698	3,8	1 692	4,1
Yli 302,73 eur	1 129	2,3	1 080	2,1	1 052	2,2	886	1,9	911	2,0	969	2,4
Elatusapu jätetty kokonaan vahvistamatta	18 535	38,0	19 780	39,2	19 839	41,7	21 098	45,4	21 396	47,4	20 160	49,1
Yhteensä	48 755	100	50 483	100	47 622	100	46 452	100	45 102	100	41 088	100
Lisäksi:												
Kertasuoritteisia / osittain kertasuoritteisia	29		16		26		56		32		38	

Kuvioon 5 on laskettu vahvistettujen elatusapusopimusten määrä hyvinvointialueilla. Sopimusten määrässä on selviä alueellisia eroja, jotka selittynevät erilaisilla alueellisilla käytännöillä. Myös alueiden erot ominaispiirteissä kuten väestörakenteessa ja elintasossa vaikuttanevat jossain määrin eroihin.

Kuvio 5. Vahvistetut elatusapusopimukset, osuus alle 18-vuotiaista hyvinvointialueilla 2022.

Käsitteet ja määritelmät

Avoliitolla tarkoitetaan kahden henkilön välistä liittoa, joka vahvistetaan vihkimällä. Suomessa rekisteröidyn parisuhteen osapuolet voivat muuttaa parisuhteensa avioliitoksi tekemällä sitä koskevan yhteisen ilmoituksen Digi- ja väestötietovirastolle.

Avoliitolla tarkoitetaan vakiintunutta parisuhdetta, jossa kaksi henkilöä asuu yhteisessä taloudessa, mutta eivät ole avioliitossa keskenään.

Elatusavulla tarkoitetaan elatusvelvollisen maksamaa avustusta elatuksen turvaamiseksi lapselle, joka ei asu pysyvästi hänen luonaan.

Elatustukea maksetaan lapselle, jolle ei makseta elatusapua tai elatusapu on riittämätön lapsen elatukseen. Elatustuen maksaa Kansaneläkelaitos.

Elatusapusopimuksella sovitaan lapsen elatukseen maksettavan elatusavun määrästä ja suorittamistavasta. Sopimuksella turvataan lapsen elatus, jos vanhempi ei muulla tavoin huolehdi lapsen elatuksesta taikka jos lapsi ei pysyvästi asu vanhempansa luona. Sopimus vahvistetaan joko kunnan sosiaalitoimessa tai tuomioistuimen päätöksellä.

Elatusapusopimuksella, joka jätetään vahvistamatta (nk. 0-sopimus) tarkoitetaan elatusapusopimusta, jossa elatusavun suuruudeksi on merkitty 0 euroa. Elatusapusopimus vahvistetaan nollassi esim. sellaisissa tapauksissa, joissa elatusvelvollisella on puutteellinen maksukyky. Osa kunnista on kirjannut tietoja 0-sopimukset kohtaan Elatusapu jätetty kokonaan vahvistamatta ja osa elatusapusopimusten suuruusluokkaan alle 67,28 euroa/kk.

Isyyden tunnustamisen peruuttaminen koskee ennen lapsen syntymää tunnustetun isyyden peruuttamista.

Isyyden selvittämisen tarkoituksena on hankkia sellaisia tietoja, joiden nojalla isyys voidaan vahvistaa tai todentaa. Selvittämisestä vastaa lastenvalvoja.

Isyys voidaan tunnustaa ennen lapsen syntymää äitiysneuvolassa tai lastenvalvojalla, jos isyyden suhteen ei ole epäselvyyttä ja vanhempien henkilöllisyydet voidaan todeta luotettavasti. Lapsen syntymän jälkeen isyyden tunnustamisen vastaanottaa lastenvalvoja, mutta tunnustamislauseman voi vastaanottaa myös Suomen edustuston virkamies, henkilökirjoittaja tai julkinen notaari.

Isyyden vahvistamisella tarkoitetaan prosessia, jossa vahvistetaan lapselle isä. Isyys voidaan vahvistaa joko tunnustamisen perusteella Digi- ja väestötietovirastossa tai isyyden vahvistamista koskevan oikeudenkäynnin seurauksena tuomioistuimen päätöksellä.

Lapsella tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta.

Lapsen huolto-, asumis- ja tapaamisoikeussopimus merkitsee kirjallista sopimusta vanhempien välillä. Sopimus sisältää erilliset osiot lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta. Huolto-osiossa määritellään, kenelle uskotaan lapsen huolto. Huoltajalla on oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, asuinpaikasta sekä muista henkilökohtaisista asioista. Sopimus on esitettävä sosiaalitoimen (tai tuomioistuimen) vahvistettavaksi, mikäli siitä halutaan juridisesti täytäntöönpanokelpoinen. Päätöstä tehtäessä on ennen muuta otettava huomioon lapsen etu ja lapsen toivomukset.

Oheishuoltaja on henkilö, joka on yksinhuoltajavanhemman tai molempien vanhempien ohella lapsen huoltaja. Oheishuoltajalla on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin huoltaja-vanhemmalla, ellei muuta ole erikseen vahvistettu. Oheishuollosta voidaan sopia osapuolten välisellä sopimuksella tai tuomioistuin voi päättää siitä.

Perheoikeudellisella sopimuksella sovitaan erilaisista perhettä koskevista asioista. Lasta koskevia perheoikeudellisia sopimuksia ovat esim. asumissopimus, elatusapusopimus, lapsen huoltoa koskeva sopimus ja tapaamisoikeussopimus.

Rekisteröidyllä parisuhteella tarkoitetaan kahden samaa sukupuolta olevan 18 vuotta täyttäneen henkilön rekisteröityä parisuhdetta.

Vuoroasumisessa lapsi asuu molempien vanhempien luona esim. vuoroviikoin. Vuoroasuminen sovitaan esim. laajennetulla tapaamisoikeussopimuksella. Koska lapsi voi olla kirjoilla vain toisen vanhemman luona, on tehty erikseen sopimus myös lapsen asumisesta.

Äitiyden vahvistaminen. Lapsen synnyttäneen äidin lisäksi myös hedelmöityshoitoon suostumuksen antanut nainen voidaan vahvistaa lapsen äidiksi Digi- ja väestötietoviraston tai tuomioistuimen päätöksellä. Äitiyttä ei kuitenkaan voida vahvistaa, jos lapsella on jo kaksi oikeudellista vanhempaa tai lapselle voidaan todeta tai vahvistaa isä vanhemmuslain 775/2022 perusteella.

Äitiys voidaan tunnustaa ennen lapsen syntymää äitiysneuvolassa tai lastenvalvojalla. Tunnustaminen on mahdollista, mikäli hedelmöityshoidosta esitetään hedelmöityshoitoklinikan antama todistus ja suostumus hedelmöityshoitoon on annettu 1.4.2019 jälkeen. Lisäksi vanhempien henkilöllisyydet tulee voida todeta luotettavasti. Lapsen syntymän jälkeen äitiyden tunnustamisen vastaanottaa yleensä lastenvalvoja, mutta tunnustamislausuman voi vastaanottaa myös Suomen edustuston virkamies, henkikirjoittaja tai julkinen notaari.

Taulukoissa käytetyt symbolit

.. tietoa ei ole saatu, se on liian epävarma esitettäväksi tai se on salassapitosäännön alainen.

– ei yhtään havaintoa

www.thl.fi/tilastot/perheoikeudelliset

Laatuseloste (SVT)

Tilaston nimi

Perheoikeudelliset palvelut -tilasto

Tilastotietojen relevanssi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kerää vuosittain tietoja lapsen elatuksesta, huollosta sekä isyyden selvittämisestä. Tietoja on kerätty vuodesta 1993 lähtien. Tilasto sisältää vuosittaiset tiedot kuntien sosiaalitoimien vahvistamista elatusapusopimuksista, lukumäärätietoja vanhemmuuden selvittämisestä ja vahvistamisesta sekä sosiaalitoimien vuoden aikana vahvistamista sopimuksista lapsen huollosta, asumisesta sekä tapaamisoikeudesta. Henkilötason tietoja ei kerätä.

Tilastoraportti on tarkoitettu hallintoviranomaisille, kuntien elatus- ja huoltosopimusasioita sekä vanhemmuuden selvittämiseen ja vahvistamiseen liittyviä asioita hoitaville henkilöille, suunnittelijoille ja tutkijoille, joilla on tarve saada nopeasti mahdollisimman ajantasaista tietoa elatusapusopimuksista, vanhemmuuden selvittämisistä tai lapsen huollosta.

Tilastoraportin tekstiosassa on selitetty käytetyt käsitteet ja määritelmät.

Tietojenkeruu perustuu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annettuun lakiin (668/2008), jonka mukaan THL:n lakisääteinen tehtävä on mm. tutkia ja seurata väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tutkia, seurata, arvioida ja kehittää sekä ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa (2 §).

Menetelmäkuvaus

Tilaston tiedot kerätään kaikista Suomen kunnista. Kunnista kerätään vuosittain tiedot vahvistetuista elatusapusopimuksista, isyyden selvittämisistä ja vahvistamisista sekä huolto-, asumis- ja tapaamisoikeussopimuksista. Niille kunnille, jotka eivät vastaa määräaikaan mennessä, lähetetään huomautus. Viime vuosina tiedot on saatu kaikilta kunnilta tai tiedot ovat puuttuneet vain joltakin kunnalta. Tiedot kerätään kunnilta sähköisellä lomakkeella summatietoina. Henkilötason tietoja ei kerätä.

Oikeusgeneettisten isyystutkimusten tutkimusmäärät saadaan THL:n oikeuskemiyksiköstä.

Oheishuoltajuutta ja äitiyden vahvistamista koskevat tiedot saadaan Digi- ja väestötietovierastosta.

Syntyneistä lapsia kokevat tiedot saadaan Tilastokeskuksen Syntyneet-tilastosta.

Tilastossa hyödynnetään lainsäädännössä käytettyjä käsitteitä. Lapsen asemaa sääntelevät laki lapsen elatuksesta (704/1975), laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983) sekä 1.1.2023 alkaen vanhemmuuslaki (775/2022), joka korvasi aiemman isyyslain (11/2015) sekä äitiyslain 253/2018.

Väkilukutiedot ovat ajankohdalta 31.12.2022.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tiedot perustuvat kuntien ilmoittamiin lukuihin. Epäselvien tapausten selvittämiseksi saatuja tietoja verrataan kunnan edellisen vuoden tietoihin. Tarvittaessa kuntaa pyydetään tarkistamaan annetut tiedot.

Tilastosta löytyneet mahdolliset epätarkkuudet korjataan vuosittain. Tämä koskee myös aiempien vuosien tietoja.

Kunnilla on ollut vaihtelevia käytäntöjä kirjata elatusapusopimusten 0-sopimukset. Osa kunnista on kirjannut 0-sopimukset kohtaan Elatusapu jätetty kokonaan vahvistamatta ja osa elatusapusopimusten suuruusluokkaan alle 67,28 euroa/kk. Elatusapusopimus

vahvistetaan nollaksi esim. sellaisissa tapauksissa, joissa elatusvelvollisella on puutteellinen maksukyky. Vuonna 2015 kunnille lähetettiin lisäohjeistusta.

Vuoden 2016 tiedonkeruulomakkeella olleisiin uusiin kysymyksiin on joillakin kunnilla ollut vaikeuksia vastata ensimmäisenä vuonna, joten tiedot eivät ole täysin kattavat vuodelta 2016.

- Yhteishuoltosopimuksen tehneistä vanhemmista on kysytty vuodelta 2016 ensimmäisen kerran asuvatko lapsen vanhemmat yhdessä vai erikseen. Kysymykseen vanhempien asumisesta yhdessä tai erillään ei saatu vastausta 50 kunnalta.
- Muutama kunta ei pystynyt ilmoittamaan ennen lapsen syntymää vastaanotettujen isyyden tunnustamisten määrää. Tiedot niistä puuttuvat tai on merkitty lapsen syntymän jälkeen tunnustetuiksi.

Digi- ja väestötietovirasto vastaa heiltä saatujen tietojen laadusta ja oikeellisuudesta.

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Perheoikeudelliset palvelut -tilasto on THL:n kerran vuodessa tuottama tilasto. Tilasto ilmestyy yleensä touko-kesäkuussa, jolloin julkaistaan edellisen vuoden tiedot.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys / selkeys

Tilastoraportit julkaistaan [THL:n verkkosivuilla](#).

Tiedot ovat saatavissa kunnittain, maakunnittain ja hyvinvointialueittain. Osa tiedoista on saatavana [Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanetistä](#) kunnittain ja muilla aluejaoilla.

Tilastoraportissa on kuvattu keskeiset tulokset ja selitetty käytetyt käsitteet ja määritelmät.

Tilastojen vertailukelpoisuus

THL (aikaisemmin Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, Stakes) on kerännyt tietoja vuodesta 1993 lähtien. Sitä ennen tilastoinnista vastasi sosiaali- ja terveyshallitus.

Vuoden 1999 tiedoista lähtien vähennettiin tiedonkeruuta isyyden selvittämisen ja vahvistamisen sekä lapsen huollon ja tapaamisoikeuden osalta.

Tiedonkeruuseen lisättiin vuonna 2008 kysymys vuoroasumisesta. Vuosina 2008 ja 2009 tietoa ei saatu kaikista kunnista. Vuoroasumisten määrää koskeva tieto on siten vertailukelpoinen vuodesta 2010 lähtien.

Elatustuen maksatus ja tilastointi siirtyi 1.4.2009 lähtien Kelaan. Elatustukea koskevista tiedoista on vuoden 2010 tilastosta alkaen mukana vain vahvistetut elatusapusopimukset. Kelan tilastoinnista löytyy tietoa [Tilasto elatustuesta](#)- sivulta.

Vuoden 2009 tiedonkeruuseen lisättiin kysymykset rekisteröidyssä parisuhteessa eläville samaa sukupuolta oleville puolisolte tehdyistä sopimuksista lapsen huollosta ja asumisesta.

Yhteishuoltosopimuksen tehneiden vanhempien yhdessä tai erikseen asuminen sekä isyyden tunnustaminen ennen tai jälkeen lapsen syntymän on tilastoitu 2016 lähtien. Äitiyden tunnustaminen ja vahvistaminen on tilastoitu vuodesta 2020 lähtien.

Joulukuussa 2019 voimaan tulleen lakimuutoksen seurauksena henkilöstä, joka tunnustaa isyyden tai äitiyden ennen lapsen syntymää, tulee lapsen huoltaja ilman erillistä sopimusta, kun vanhemmuus vahvistetaan tunnustamisen perusteella. Lakimuutoksen johdosta erikseen tehtävien huoltosopimusten määrä puolittui sekä 2020 että 2021.

Selkeys ja eheys / yhtenäisyys

Tilastoraportti sisältää kattavasti koko maan tiedot tehdyistä elatussopimuksista, lapsen huollosta ja isyyden selvittämisistä sekä vanhemmuuden vahvistamisista.

Perheoikeudelliset palvelut 2022 –tilaston erityiskysymykset

Perheoikeudellisia palveluja koskevat tiedot saatiin kaikista Suomen kunnista.

Vuoden 2022 tiedoista lähtien yhteishuollosta sopineista vanhemmista ei kysytty asuvatko he yhdessä vai erillään. Huolloista yksin toiselle vanhemmalle tehdyistä sopimuksista ei eritelty onko vanhempi äiti, isä tai parisuhdepuoliso. Samoin lapsen asumista vain toisen vanhemman luona ei eritelty oliko vanhempi äiti vai isä tai parisuhdepuoliso. Tilastointiin tehtyjen muutosten huomioiminen asiakastietojärjestelmissä ja lastenvalvojien tilastointikäytännöissä ei ollut täysin sujuvaa. Erityisesti vuoroasumista koskevien tietojen laskentaa asiakastietojärjestelmissä jouduttiin korjaamaan ja osa korjauksista johti muihin haasteisiin. Asumista koskevia tietoja ei voi siis pitää täysin luettavina tiedonkeruun muutok-
sista johtuen vuonna 2022.

Huolto-, asumis- ja tapaamisoikeussopimusten määrät ovat huomattavasti vähentyneet vuoteen 2021 ja erityisesti vuoteen 2018 verrattuna. Vähenneminen johtuu pääosin lakimuutoksesta. Laki muutoksen vuoksi lapsen vanhemmuuden ennen lapsen syntymää tunnustaneesta vanhemmasta tulee myös lapsen huoltaja, kun vanhemmuus on vahvistettu. Vanhemmuuden vahvistaa Digi- ja väestötietovirasto. Tapaukset, joissa vanhemmat sopivat keskenään lapsen asumisesta, huollosta ja tapaamisoikeudesta, eivät tule mukaan tilastoon, mutta ne saattavat vähentää tilastoituja sopimusmääriä.
